

UNIWERSYTET
ŁÓDZKI

WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA
UNIWERSYTET ŁÓDZKI

Drzewa w mieście – czy naprawdę ich potrzebujemy?

Komentarz: dr Dominik Drzazga

Katedra Zarządzania Miastem i Regionem, Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki

Pomagają oczyścić i nawilżyć zapyłone powietrze, ograniczają hałas oraz efekt „miejskiej wyspy ciepła”, poprawiają komfort życia mieszkańców, a nawet powodują wzrost wartości nieruchomości. Zielona infrastruktura miasta. Drzewa. Tylko jeden stuletni buk produkuje tyle tlenu, co 1700 drzew 10-letnich.

O korzyściach płynących z terenów zielonych, a także o planowaniu zieleni w miastach mówi dr Dominik Drzazga z Wydziału Zarządzania UŁ.

Tradycyjnie zielen w miastach jest postrzegana jako element zagospodarowania przestrzeni, który urozmaica krajobraz terenów zurbanizowanych, jednakże jej funkcje i znaczenie dla poprawy warunków życia mieszkańców są dalece szersze niż tylko poprawa estetyki osiedli, budynków, ulic, placów itd.

Zielona infrastruktura – jakie korzyści daje mieszkańcom?

Zielen w miastach stanowi teren otwarty, tzn. niepokryty zabudową, nieutwardzony co dostarcza różnorodnych korzyści takich jak np. **poprawa retencjonowania wody** i co się z tym wiąże zwiększanie zdolności gruntu do wchłaniania (infiltracji) nadmiaru wody opadowej, co w efekcie **zmniejsza ryzyko podtapiania terenu po ulewnych deszczach**. Duże powierzchnie terenów zieleni wysokiej, parkowej, a także lasy miejskie **ograniczają** ponadto efekt tzw. „miejskiej wyspy ciepła”, który bywa szczególnie uciążliwy w trakcie letnich upałów. Jest to wyraźnie odczuwalne kiedy przemieszczamy się z terenów zewnętrznych miasta (gdzie zwykle udział ogrodów oraz lasów miejskich jest większy) w kierunku centrum (gdzie zazwyczaj brak większych powierzchni zieleni wysokiej) – różnice temperatur mogą sięgać nawet 4,0°C. Drzewa jednocześnie emitują parę wodną, dzięki czemu **nawilżają**, często nadmiernie przesuszone i zapyłone **powietrze miejskie**.

Zielen w miastach, w szczególności wtedy, kiedy otacza budynki mieszkalne, a także obiekty użyteczności publicznej może również pełnić **funkcje izolacyjne – ograniczając negatywny wpływ hałasu oraz zanieczyszczeń powietrza na mieszkańców miast**. **Produkcja tlenu** (jako efekt procesów fotosyntezy zachodzący w zielonych częściach roślin), a także **filtrowanie zanieczyszczeń**, w szczególności pyłowych, ma dobroczynny wpływ na życie i zdrowie ludzkie. Niektóre drzewa (głównie iglaste) wydzielają ponadto związki zwane fitoncydami, które działają **bakteriobójczo**; stąd też jakość (czystość) powietrza atmosferycznego w lasach jest zdecydowanie wyższa niż w terenach bezleśnych, czy miejskich.

Mając na uwadze wszystkie te funkcje pozaestetyczne jakie może pełnić zielen miejska (**produkcja tlenu, oczyszczanie powietrza z zanieczyszczeń, ułatwianie retencjonowania wody, poprawa mikroklimatu** dzięki nawilżaniu powietrza, działaniu bakteriostatycznym i ograniczaniu nagrzewania się gruntów i budynków) jest ona współcześnie określana mianem „**zielonej infrastruktury**” miasta, ponieważ dokładnie tak jak infrastruktura techniczna pełni bardzo istotną rolę dla **poprawy komfortu życia w**

Kontakt dla mediów:

Agnieszka Wołowiec

tel.: 42 635 63 41, kom. 601 082 770

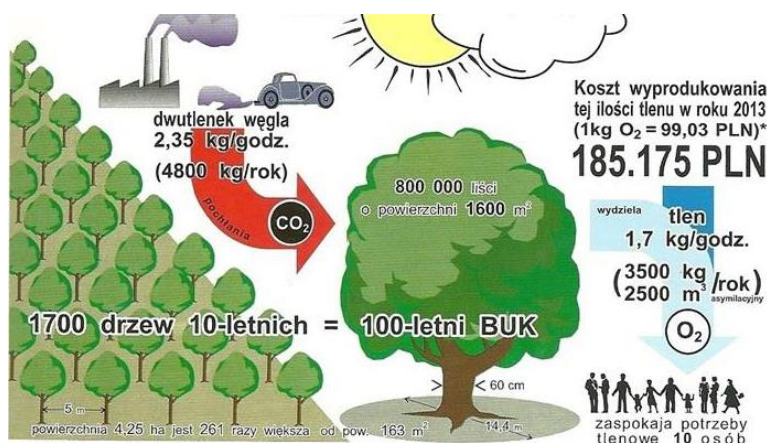
e-mail: agnieszka.wolowiec@wz.uni.lodz.pl

 www.wz.uni.lodz.pl

mieście. Tyle tylko, że zieleń, w szczególności wysoka i pokrywająca duże powierzchnie – jest rodzajem infrastruktury uniwersalnej (jak żadna inna wybudowana przez człowieka) – zastępując i/lub uzupełniając kosztowną kanalizację deszczową, „klimatyzując” miasto itd. Z powodu wielorakości funkcji wycena pieniężna korzyści społecznych wynikających z utrzymywania zieleni jest trudna i skomplikowana lecz podejmuje się takie próby, co na przykładzie produkcji tlenu ilustruje poniższy schemat (rys. 1).

Należy przy tym podkreślić, że szczególnie cenne i użyteczne dla społeczności miejskiej są dorosłe i wiekowe drzewa, a nasadzenia nowych, młodych nie kompensują korzyści po wycięciu starych. Stąd tak ważne dla pielęgnacji drzewostanu w mieście są metody leczenia drzew chorych oraz technologie przesadzania drzew starych – w praktyce stosowane w niewystarczającym stopniu.

Rys. Wartość pieniężna tlenu produkowanego przez stare drzewa

Źródło: J. Hereźniak, „Drzewo to życie – chrońmy stare drzewa”, [plansza dydaktyczna] Wydział Biologii i Ochrony Środowiska UŁ

Korzystny wpływ zieleni nie sprowadza się jednak tylko do poprawy warunków sanitarno-higienicznych życia w miastach. Warto zwrócić uwagę, że wspomniane już wyżej walory estetyczne zieleni oraz jej funkcje pro-zdrowotne przekładają się także na wymierne korzyści ekonomiczne – tj. wzrost wartości nieruchomości (w szczególności mieszkalnych), które są otoczone zielenią lub położone w bezpośrednim sąsiedztwie terenów parkowych, lasów miejskich itp. Wg różnych szacunków zieleń powoduje wzrost wartości nieruchomości mieszkalnych o ok. 5% do 20%.

Zieleń w mieście – gdzie i jak ją planować?

Analiza funkcji i korzyści jakich dostarcza zieleń w miastach wskazuje, że największe i priorytetowe znaczenie powinno mieć utrzymywanie w terenach zurbanizowanych jak największych obszarów zieleni wysokiej, a więc parkowej, a nawet leśnej. Planując zagospodarowanie przestrzenne miast należy więc koncentrować się na poszukiwaniu możliwości wyznaczania nowych terenów parkowych, a w miarę możliwości także powiększania powierzchni lasów miejskich. Większość współczesnych koncepcji planowania terenów zieleni w miastach zakłada, że należy dążyć do ograniczania izolacji przestrzennej poszczególnych parków, skwerów czy lasów miejskich, poprzez łączenie ich ze sobą tak by tworzyły spójny system przyrodniczy miasta, tzn. system parków i lasów połączonych zielonymi korytarzami (na które

Kontakt dla mediów:

Agnieszka Wołowicz

tel.: 42 635 63 41, kom. 601 082 770

e-mail: agnieszka.wolowicz@wz.uni.lodz.pl

składać mogą się inne, pomniejsze formy zieleni miejskiej takie jak: aleje i szpalery drzew oraz krzewów, skwery, zieleńce itp.). Nie we wszystkich miastach oczywiście topografia terenu pozwala na pełną realizację takiej koncepcji planistycznej (przy tym nie ma formalnych standardów określających minimalną ilość czy układ przestrzenny zieleni), jednakże procesy rewitalizacji miast, odzyskiwania zdegradowanych terenów poprzemysłowych, po-kolejowych, ruderalnych itp. mogą sprzyjać ukształtowaniu lub odbudowie spójnego systemu przyrodniczego miasta. Terenami w szczególności predysponowanymi do **włączenia w system zieleni miejskiej** są także **doliny rzeczne** (o ile przebiegają przez miasto), które współcześnie poddaje się renaturyzacji (np. Sokołówka w Łodzi). Warto zwrócić uwagę, że tak zaprojektowany system zieleni miejskiej służy nie tylko samej przyrodzie, ale daje możliwość **poprowadzenia przez zadrzewione tereny ścieżek rowerowych i pieszych** umożliwiając bardziej komfortowe i bezpieczne przemieszczanie się alternatywnymi środkami transportu (przykładem może być system „Green Links” w Bostonie).

Naturalnym w miastach zjawiskiem jest mniejszy (ze względu na większe zagęszczenie zabudowy) udział zieleni w strefach centralnych. Stanowi to wyzwanie dla planowania zagospodarowania tych terenów, jednakże – mając na uwadze czynniki takie jak: starzenie się społeczeństwa, wspomniany wyżej efekt „wyspy ciepła”, a także generalne dążenie do poprawy warunków życia w strefach śródmiejskich – współczesne koncepcje **odnowy miast** wskazują na potrzebę **rewitalizacji przyrodniczej**, tj. zwiększania powierzchni zieleni także w obszarach zwartej i wysokiej zabudowy. W związku z tym w centrach miast projektuje się tzw. „**parki kieszonkowe**” (niewielkie, liczące od kilkudziesięciu do kilkuset i więcej m² tereny obsadzone drzewami, krzewami, roślinnością niską, a także wyposażone w małą architekturę – np. ławki). Plany takich parków istnieją również w Łodzi, choć – niestety – poważne kontrowersje budzi ich realizacja (na terenach projektowanych parków, należących do miasta, wycięto drzewa).

Innymi rozwiązaniami, służącymi przede wszystkim poprawie estetyki przestrzeni publicznych jest realizacja nasadzeń pojedynczych drzew lub ich szpalerów wzdłuż ulic, a także na placach, podwórcach/woonerfach itp. miejscach centralnych miast. W tym kontekście bardzo krytycznie należy ocenić praktykę „ogałacania” odnawianych placów miejskich z istniejącej tam starej, wiekowej i wysokiej zieleni, co bywa obserwowalne w niektórych miastach w Polsce.

Uogólniając można wreszcie powiedzieć, że duża ilość i dobra jakość zieleni w miastach jest jednym z czynników wpływających na podnoszenie ich atrakcyjności jako miejsc zamieszkania i pracy, w tym kontekście może sprzyjać lansowanej i realizowanej przez władze miast idei re-urbanizacji tj. „powrotu do miasta”. Warto zauważyć, że **dostępność do terenów zieleni** (jako miejsc codziennego wypoczynku) oraz **ogólnie wysoka jakość środowiska przyrodniczego**, determinujące komfort zamieszkania i pracy osób zatrudnionych w szczególności w sektorach przemysłów kreatywnych – stają się w XXI w., **coraz istotniejszymi czynnikami sprzyjającymi rozwojowi kapitału ludzkiego**, co przejawia się w specyfice lokalizacji takich obiektów jak centra badawczo-rozwojowe, ośrodki akademickie itp.

* * * * *

dr Dominik Drzazga – jest absolwentem kierunku ochrona środowiska na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu Łódzkiego, ze specjalnością w zakresie planowania i zarządzania środowiskiem oraz

Kontakt dla mediów:

Agnieszka Wołowicz

tel.: 42 635 63 41, kom. 601 082 770

e-mail: agnieszka.wolowicz@wz.uni.lodz.pl

**UNIwersYTET
ŁÓDZKI**

**WYDZIAŁ ZARZĄDZANIA
UNIwersYTET ŁÓDZKI**

doktorem nauk ekonomicznych w dyscyplinie nauk o zarządzaniu ze specjalnością w zakresie zarządzania miastem i regionem. **Był zatrudniony na stanowisku głównego projektanta w Biurze Planowania Przestrzennego Województwa łódzkiego w Łodzi. Pracuje na stanowisku adiunkta w Katedrze Zarządzania Miastem i Regionem na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego.**

W obszarze jego zainteresowań naukowych i dydaktycznych mieszczą się zagadnienia ekonomiki i polityki ochrony środowiska, problematyka zarządzania środowiskiem w sektorze publicznym oraz gospodarka przestrzenna. Prowadzi badania w zakresie skuteczności planowania przestrzennego w zarządzaniu zrównoważonym rozwojem w układach terytorialnych. Jest członkiem kilku organizacji pozarządowych (m.in. Towarzystwo Urbanistów Polskich, Rady Fundacji Centrum Strategii i Rozwoju Impact, Towarzystwo Przyrodników Ziemi Łódzkiej) i stowarzyszeń naukowych (Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN). Brał udział w opracowywaniu krajowych (rządowych) oraz regionalnych i lokalnych (samorządowych) dokumentów strategicznych. Na Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego kierował przez wiele lat studiami podyplomowymi adresowanymi do kadr samorządowych.

dr Dominik Drzazga

Katedra Zarządzania Miastem i Regionem, Zakład Zarządzania Miastem

Wydział Zarządzania, Uniwersytet Łódzki

e-mail: ddrzazga@uni.lodz.pl

Kontakt dla mediów:

Agnieszka Wołowiec

tel.: 42 635 63 41, kom. 601 082 770

e-mail: agnieszka.wolowiec@wz.uni.lodz.pl

 www.wz.uni.lodz.pl